Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego

Barbara Imielska

www.imielska.com

Małżeństwo o różnej przynależności religijnej

Kan. 1086 –

§ 1. Nieważne jest małżeństwo między dwiema osobami, z których jedna została ochrzczona w Kościele katolickim lub była do niego przyjęta, a druga jest nieochrzczona.

- Jest to przeszkoda zrywająca, a więc jeśli zaistnieje, wówczas małżeństwo z gruntu rzeczy jest nieważne. Oczywiście nieważność każdego małżeństwa, na podstawie dowodów, stwierdza kompetentna władza kościelna.
- Kościół ustanowił tę przeszkodę, ponieważ istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia trudności w osiągnięciu pełnej i całkowitej jedności pomiędzy małżonkami.

Małżeństwo o różnej przynależności religijnej

Kan. 1086 –

§ 2. Od tej przeszkody można dyspensować tylko po wypełnieniu warunków o których w kan. 1125 i 1126.

- **§ 3. Jeśli podczas zawierania małżeństwa strona była powszechnie uważana za ochrzczoną albo jej chrzest był wątpliwy, należy domniemywać ważność małżeństwa, dopóki w sposób pewny nie udowodni się, że jedna strona była ochrzczona, druga zaś nieochrzczona.**

Małżeństwa mieszane

Rozbieżności dotyczące wiary, samej koncepcji małżeństwa, odmiennych mentalności religijnych, mogą stanowić źródło napięć, zwłaszcza w odniesieniu do wychowania dzieci. Dlatego najważniejszą troską Kościoła musi być troska o zachowanie trwałości i stałości nierozerwalnego węzła małżeńskiego oraz powstającego stąd życia rodzinnego.

Brak jednolitości wyznaniowej pomiędzy małżonkami może nieść ze sobą trudności w zachowaniu wiary oraz przyczyniać się do zakłócenia harmonii życia rodzinnego.

Małżeństwa mieszane - definicja

Zwrot „małżeństwo mieszane” odnosi się do każdego małżeństwa zawartego między stroną katolicką i stroną ochrzczoną należącą do Kościoła lub wspólnoty kościelnej nie mającej pełnej łączności z Kościołem katolickim.

<u>Rodzaje małżeństw zróżnicowanych religijnie</u>:

- **katolik → niekatolik ochrzczony (np. prawosławny, protestant);**
- **katolik → katolik, którego poglądy nie są zgodne ze światopoglądem reprezentowanym przez Kościół katolicki, np. osoba uważa się za niewierzącą, ma poglądy ateistyczne, publicznie odstąpiła od Kościoła, zwalcza chrześcijaństwo;**
- **katolik → nieochrzczony (np. muzłumanin, żyd, buddysta) – przeszkoda różnej religii.**

Małżeństwa mieszane - zakaz zawierania

Kan. 1124 - Małżeństwo między dwiema osobami ochrzczonymi, z których jedna została ochrzczona w Kościele katolickim lub po chrzcie została do niego przyjęta, druga zaś należy do Kościoła lub wspólnoty kościelnej nie mającej pełnej łączności z Kościołem katolickim, jest zabronione bez wyraźnego zezwolenia kompetentnej władzy.

Jest to tzw. Zakaz zwykły, który nie zawiera sankcji nieważności małżeństwa. Oznacza to, że małżeństwo mieszane zawarte bez zgody kompetentnej władzy jest ważne, ale niegodziwe.

Małżeństwa mieszane - zakaz zawierania

Kan. 1125 - Tego rodzaju zezwolenia może udzielić ordynariusz miejsca, jeśli istnieje słuszna i rozumna przyczyna (...)

Ordynariusz miejsca zezwala na piśmie na małżeństwo mieszane gdy istnieje „słuszna i rozumna przyczyna”. Zezwolenie powinno być udzielone jeśli jego odmowa „naraziłaby stronę katolicką na większe niebezpieczeństwo duchowe, np. na życie w związku cywilnym lub konkubinacie”.

Małżeństwa mieszane - zobowiązania

Kan. 1125 - Tego rodzaju zezwolenia może udzielić ordynariusz miejsca, jeśli istnieje słuszna i rozumna przyczyna, nie może go jednak udzielić bez spełnienia następujących warunków:

1° strona katolicka winna oświadczyć, że jest gotowa odsunąć od siebie niebezpieczeństwo utraty wiary *(przyrzeczenie absolutne)*, **jak również złożyć szczere przyrzeczenie, że uczyni wszystko, co w jej mocy, aby wszystkie dzieci zostały ochrzczone i wychowane w Kościele katolickim** *(strona może nie wypełnić zobowiązania z przyczyn od siebie niezależnych);*

Małżeństwa mieszane - zobowiązania

Kan. 1125

2° druga strona winna być powiadomiona w odpowiednim czasie o składanych przyrzeczeniach strony katolickiej, tak aby rzeczywiście była świadoma treści przyrzeczenia i obowiązku strony katolickiej;

Strona niekatolicka, ponieważ nie podlega prawu kościelnemu nie składa żadnych zobowiązań. Strona niekatolicka składa podpis pod przyrzeczeniami strony katolickiej, świadczący o zapoznaniu się ze zobowiązaniami przyszłego małżonka.

Małżeństwa mieszane - zobowiązania

Kan. 1125

3° obydwie strony powinny być pouczone o celach oraz istotnych przymiotach małżeństwa, których nie może wykluczać żadna ze stron.

Celami małżeństwa są: dobro małżonków oraz zrodzenie i wychowanie potomstwa (kan. 1055), istotnymi przymiotami małżeństwa są: jedność i nierozerwalność (kan. 1056). Norma ta jest normą prewencyjną. Ma zapobiegać ewentualnemu zawieraniu małżeństw nieważnych z powodu symulacji częściowej. Tym bardziej, że w wielu środowiskach niekatolickich rozumienie celów i przymiotów małżenstwa może być bardzo odmienne w stosunku do doktryny Kościoła katolickiego, zwłaszcza w kwestii nierozerwalności małżeństwa.

Małżeństwa mieszane - forma zawarcia

Kan. 1127 -

§ 1. Co do formy małżeństwa mieszanego należy zachować przepisy kan. 1108. Jeśli jednak małżeństwo zawiera strona katolicka ze stroną niekatolicką obrządku wschodniego, kanoniczna forma zawarcia wymagana jest tylko do godziwości; do ważności zaś konieczny jest udział świętego szafarza, z zachowaniem innych wymogów prawa.

- Ważne są tylko małżeństwa zawierane wobec asystującego ordynariusza miejsca, albo wobec proboszcza, albo wobec kapłana lub diakona delegowanego przez jednego z nich. Koniecznych jest dwóch świadków.
- Małżeństwo katolika w prawosławnym zawierane przed kapłanem prawosławnym jest ważne. Dyspensa od formy kanonicznej ordynariusza miejsca wymagana jest w tym wypadku do godziwości.

Małżeństwa mieszane - forma zawarcia

Kan. 1127

§ 2. Jeśli poważne trudności nie pozwalają zachować formy kanonicznej, ordynariusz miejsca strony katolickiej ma prawo dyspensować od niej w poszczególnych przypadkach, po poradzeniu się jednak ordynariusza miejsca zawarcia małżeństwa, z zachowaniem - i to do ważności - jakiejś publicznej formy zawarcia. Do Konferencji Episkopatu należy określić normy, według których byłaby udzielana dyspensa w jednolity sposób.

- Dyspensy można udzielać tylko wyjątkowo, gdy moralnie niemożliwe jest zachowanie formy kanonicznej. Sytuacja taka ma miejsce, gdy jeśli nie zostanie udzielona dyspensa strony zdecydowane będą zawrzeć związek cywilny lub żyć w konkubinacie.

Małżeństwa mieszane - forma zawarcia

- Udzielenie dyspensy od zachowania formy kanonicznej zawiera w sobie również dyspensę od obowiązku głoszenia zapowiedzi.
- Publiczna forma jest konieczna aby zapobiegać małżeństwom tajnym. Każde zawarte przez stronę katolicką małżeństwo musi być odnotowane w parafialnej księdze małżeństw. Można wybrać następujące formy zawarci małżeństwa:

  - przed ministrem niekatolickim,

  - w Urzędzie Stanu Cywilnego,

  - w gronie rodzinnym, w formie religijnej, jednak w obecności dwóch świadków.

Małżeństwa mieszane - forma zawarcia

Kan. 1127

§ 3. Zabrania się, przed lub po kanonicznym zawarciu małżeństwa zgodnie z przepisem § 1, stosować inne religijne zawarcie tegoż małżeństwa w celu wyrażenia lub odnowienia zgody małżeńskiej. Zabroniony jest również taki obrzęd religijny zawarcia małżeństwa, w którym asystujący katolicki i szafarz niekatolicki, stosując równocześnie własny obrzęd, pytają o wyrażenie zgody stron.

Raz wyrażona zgoda małżeńska nie powinna być powtarzana, czy odnawiana, ponieważ jest ona przyczyną sprawczą powstania małżeństwa. Zakaz ten nie jest obarczony sankcją nieważności.

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego

- **Kan. 1128 - Ordynariusze miejsca oraz inni duszpasterze winni troszczyć się o to, ażeby katolickiemu małżonkowi i dzieciom zrodzonym z małżeństwa mieszanego nie zabrakło pomocy duchowej do wypełnienia ich obowiązków. Mają też wspierać małżonków w utrwalaniu jedności życia małżeńskiego i rodzinnego.**

- W normie tej chodzi nie tylko o pomoc duchową dla małżonka katolickiego i dzieci, ale jest wyraźny obowiązek w stosunku do obydwojga małżonków wspierania ich w budowaniu jedności.
- Obowiązek ten pojawia się dużo wcześniej, a mianowicie na etapie przygotowania za zawarcia małżeństwa.

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego

- **Kan. 1063 - Duszpasterze mają obowiązek troszczyć się o to, aby własna wspólnota kościelna świadczyła pomoc wiernym, dzięki której stan małżeński zachowa ducha chrześcijańskiego i będzie się doskonalił.**
- **Kan. 1064 - Jest rzeczą ordynariusza miejsca troszczyć się o właściwe organizowanie tego rodzaju pomocy, po wysłuchaniu także, gdy się to wyda pożyteczne, zdania mężczyzn i kobiet odznaczających się doświadczeniem i biegłością.**

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego - protestanci

W kościele luterańskim przygotowanie do zawarcia małżeństwa odbywa się poprzez służbę duszpasterską duchownych i świadectwo chrześcijańskiego domu, a konkretnie:

- **zwiastowanie słowa Bożego i nauczanie dzieci, młodzieży i dorosłych**
- **kursy i rozmowy przedmałżeńskie.**

Wszystko to ma na celu pogłębienie znajomości biblijnej nauki o o świętości i trwałości małżeństwa i rodziny, a także kształtowanie oblicza moralnego i religijno – wyznaniowego narzeczonych.

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego - protestanci

Przygotowanie wiernych do małżeństwa i życia w rodzinie nie może być wolne od przedstawienia problematyki takich małżeństw i ma obejmować rzetelną informację o różnicach wyznaniowych, religijnych lub światopoglądowych (PS §132). W przypadku takich małżeństw Kościół ewangelicki wymaga od swoich nupturientów poważnego zastanowienia czy będą w mocy sprostać zadaniom małżenskim i rodzinnym w takim małżeństwie i czy nie stanie im na przeszkodzie postawa ich własnej rodziny oraz własna ich słabość (PS §133).

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego -muzłumanie

- **Duchowny katolicki powinien upewnić się o wolności i szczerej woli każdego z nupturientów. Kapłan powinien odbyć rozmowę duszpasterską ze stroną katolicką jak również ze stroną muzłumańską jeśli wyraża taką ochotę. Rozmowy te powinny odbywać się na osobności.**
- **Zaleca się aby przed zawarciem małżeństwa strona katolicka przebywała jakiś czas w kraju muzłumańskim. Ważne jest aby strona katolicka miała świadomość konieczności nauczenia się języka, ponieważ inaczej będzie postrzegana jako osoba obca w rodzinie współmałżonka.**
- **Ważne jest zwrócenie uwagi aby małżonkowie zachowali własną prywatność i niezależność dotyczącą pracy i ekonomii, ponieważ presja rodziny, zwłaszcza muzłumańskiej jest bardzo silna i ma duży wpływ na życie małżonków.**

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego

Kwestie jakie powinny być poruszone w rozmowie z narzeczonymi:

- **Refleksja dotycząca osobistej wiary i praktyk religijnych w kontekście planowanego małżeństwa.**
- **Rozeznanie i dialog odnośnie do wiedzy, którą ma każdy z nupturientów o religii drugiego.**
- **Gotowość każdego z nupturientów do uczestniczenia w świętach religijnych ważnych dla przyszłego współmałżonka.**

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego

Kwestie jakie powinny być poruszone w rozmowie z narzeczonymi:

- **Rozeznanie dotyczące wiedzy, którą każdy z nupturientów ma odnośnie kraju, kulturze i tradycji przyszłego współmałżonka. Kwestia języka jakim się będą posługiwać w małżeństwie oraz ewentualna nauka języka ojczystego przyszłego współmałżonka.**
- **Relacje z rodzicami, rodzeństwem współmałżonka. Oczekiwania jakie mają obie rodziny co do przyszłego współmałżonka.**
- **W przypadku zamieszkania w kraju muzłumańskim:**
  - **konieczność zagwarantowania prawa dziedziczenia małżonka katolickiego;**
  - **uzgodnienie prawa strony katolickiej do wychowania dzieci;**
  - **jeśli prawo państwowe tego nie przewiduje należy zorientować się jak można zagwarantować stronie katolickiej odpowiednie prawa.**

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego

Kwestie jakie powinny być poruszone w rozmowie z narzeczonymi:

- **Równa godność kobiety i mężczyzny oraz godność osoby ludzkiej.**
- **Stałość związku małżeńskiego.**
- **Prawa człowieka.**
- **Wolność religijna.**
- **Znajomość religii współmałżonka powinna rozpocząć się od zapoznania z tekstami ksiąg świętych, unikając jednak niebezpieczeństwa indyferentyzmu religijnego.**
- **Dla utrzymania i pogłębienia wspólnoty małżeńskiej pomocna może być refleksja i dialog na temat rękojmi i przyrzeczeń.**

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – wizja małżeństwa

W *Kościele katolickim* małżeństwo jest przymierzem, przez które mężczyzna i kobieta tworzą ze sobą wspólnotę całego życia, skierowaną ze swej natury do dobra małżonków oraz do zrodzenia i wychowania potomstwa, zostało między ochrzczonymi podniesione przez Chrystusa Pana do godności sakramentu (kan. 1055 §1). Małżeństwo stwarza zgoda stron między osobami prawnie do tego zdolnymi, wyrażona zgodnie z prawem, której nie może uzupełnić żadna ludzka władza. Zgoda małżeńska jest aktem woli, którym mężczyzna i kobieta w nieodwołalnym przymierzu wzajemnie się sobie oddają i przyjmują w celu stworzenia małżeństwa (kan. 1057).

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – wizja małżeństwa

Ewangelicy uznają, że małżeństwo jest darowaną przez Boga człowiekowi możliwością życia mężczyzny i kobiety. Jest ono przymierzem dwojga osób, mężczyzny i kobiety, zobowiązanych do wspólnego życia we wzajemnej miłości, odpowiedzialności, dzieleniu brzemion, zaufaniu, modlitwie, doskonaleniu się. Istotnymi przymiotami małżeństwa są: jedność i nierozerwalność, które w małżeństwie chrześcijańskim nabierają szczególnej mocy z racji Bożego ustanowienia i autorytetu. Podstawowym prawem i obowiązkiem małżonków jest życie w miłości, wierności, jedności i nierozerwalności oraz tworzenie rodziny i wychowanie dzieci w wierze i wierności Kościołowi.

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – wizja małżeństwa

- **Koran przedstawia małżeństwo mężczyzny z kobietą jako kontrakt ustanowiony prawem religijnym. Koran zawiera pozytywną wizję małżeństwa, w której zawarte są dwa podstawowe cele tj. dobro małżonków oraz zrodzenie i wychowanie potomstwa. Koran zachęca małżonków do budowania wspólnoty małżeńskiej opartej na miłości i miłosierdziu.**
- **Kobieta przedstawiana jest jako towarzyszka życia mężczyzny, odwołując się przy tym do zasady solidarności i równości. Mężczyzna i kobieta mają te same obowiązki religijne, tą samą odpowiedzialnosć przed Bogiem.**

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – wizja małżeństwa

- Niemniej kultura arabska nie uznała całkowitej równości między małżonkami. Mężczyźni stoją ponad kobietami. Kobiety są uważane jako „pole uprawne”, które mogą kształtować jak chcą. Prawo islamskie wymaga przekazania posagu, który należy całkowicie do kobiety, w zamian za oddanie się mężowi i pozwala jej posiadać pewną wolność i niezależność ekonomiczną.
- Współcześnie wprowadza się regulacje dotyczące wieku, posagu i inych klauzul np. zawierania przez mężczyznę kolejnych związków. Ciekawe jest, że można zawrzeć małżeństwo pod warunkiem.

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – jedność i nierozerwalność

- **W *Kościele katolickim* jedność i nierozerwalność to przymioty małżeństwa, których wykluczenie powoduje nieważnosć małżeństwa.**
- ***Kościół ewangelicki* jako ideał małżeństwa również wskazuje małżeństwo nierozerwalne. Generalnie głosi się pogląd, że małżeństwo jest związkiem trwałym. Rozwody uznawane są za zło i grzech powstały poprzez naruszenie woli Bożej odnośnie małżeństwa. Rozejście się małżonków dopuszczone jest jedynie w wyjątkowych przypadkach.**

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – jedność i nierozerwalność

Oczywiście ocena moralna powtórnych zwiazków po rozwodzie jest inna niż w Kościele katolickim. Kościół katolicki naucza, że dopóki żyje prawowity współmałżonek, zawarcie powtórnego związku przez rozwiedzionych sprzeciwia się zamysłowi i prawu Bożemu (KKK 1665). Kościół ewangelicki stwierdza natomiast, że osoba rozwiedziona może ponownie wstąpić w związek małżeński po uzyskaniu stosownych dyspens (PS § 147).

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – jedność i nierozerwalność

- *Islam* dopuszcza małżeństwo jednego mężczyzny z kilkoma kobietami. Niemniej w niektórych krajach islamskich poligamia jest zakazana.
- Można również jednostronnie rozwiązać małżeństwo przez rozwód, który jest akceptowany w Koranie. Kontrakt małżeński może być rozwiązany jednostronnie przez mężczyznę lub na prośbę kobiety przekazaną przez jej ojca i za zgodą męża. Kobieta nie może oddalić męża przez rozwód.
- Przed zawarciem małżeństwa zalecana jest wstrzemięźliwość płciowa. Zdrada małżenska jest karana prawem jeśli potwierdzi ją czterech świadków lub osoba, która się jej dopuściła.

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – wychowanie potomstwa

- W trosce o ukształtowanie w dzieciach jednoznacznej tożsamości wyznaniowej trzeba by jedno z małżonków, na podstawie wspólnie podjętej decyzji, przyjęło na siebie szczególny obowiązek wychowania religijnego dzieci.
- Już tutaj pojawia się trudność, że rodzicie nie będą dla siebie wsparciem w tym zadaniu.
- Było by jednak niewłaściwe gdyby jedno z dzieci było ochrzczone i wychowane w Kościele katolickim, a drugie w innej wspólnocie.

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – wychowanie potomstwa

- Narzeczeni przed ślubem powinni przedyskutować nie tylko kwestię religijnego wychowania dzieci, ale również różnice swoich przekonań religijnych, wyznawana wartości religijne, autorytet Kościoła, obligatoryjny charakter wiary, sakramentalność, nierozerwalność małżeństwa, zasady moralne którymi się kierują.

- Co do chrztu dzieci, dokument Konferencji Episkopatu Polski w sprawie małżeństw o różnej przynależności kościelnej z 1987r. stwierdza, iż jeżeli zobowiązanie strony katolickiej przez stronę niekatolicką nie będzie respektowane, strona katolicka powinna zrobić wszystko co w jej mocy, by dobro wiary dziecka nie poniosło uszczerbku (n. V, 5b).

- Co do wiary dzieci, jej przekazywanie jest wspólnym obowiązkiem obojga rodziców. We wszystkim co wspólne w obu wyznaniach, rodzice powinni wspólnie kształtować swoje dzieci. Gdy jednak dzieci zostały ochrzczone i wychowane w wierze kościoła drugiego współmałżoka, nie może się on czuć zwolniony z zadań wychowawczych. Jego wpływ będzie się wyrażał w przykładnym życiu wg swojej wiary oraz pielęgnowaniu modlitwy rodzinnej.

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – wychowanie potomstwa

- W *Islamie* rodzina oparta jest na modelu patriarchalnym. Dzieci są dla mężczyzny darem, który otrzymuje od Boga za pośrednictwem kobiety. Narodzone dziecko jest uważane za dobre ze swej natury oraz wyznawcę islamu. Władza ojca nad dziećmi jest absolutna.
- W wychowaniu podkreśla się szacunek i posłuszeństwo dla rodziców, które ustaje gdy rodzice chcą odłączyć dziecko od islamu.
- Syn ma zawsze obowiązek wyznawania islamu.
- Nie uznaje się prawa matki do wychowania, jeśli ta jest innego wyznania.

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa mieszanego – wychowanie potomstwa

- W *islamie* dziedziczy się tylko między osobami tej samej religii. Kobieta katoliczka nie dziedziczy po mężu muzłumaninie ani on po żonie. Po matce katoliczce nie dziedziczą również dzieci, które muszą wyznawać islam.
- Jeśli rozwiązuje się małżeństwo żona wyznania katolickiego może opiekować się nieletnimi dziećmi tylko wtedy, gdy nie sprzeciwia się to wychowaniu w wierze muzłumańskiej. Po osiągnieciu pewnego wieku dzieci przekazywane są pod opiekę ojca lub jego rodziny, jeśli on nie żyje.